

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อมุ่งส่งเสริมสิทธิและโอกาสให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืนจนสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม ด้วยความเป็นสุขและมั่นคง โดยการให้สิทธิประโยชน์ในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่คนพิการที่จดทะเบียนแล้วในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรักษาพยาบาล การช่วยเหลือกายอุปกรณ์เสริมและเทียม หรือเครื่องช่วยความพิการ การให้โอกาสทางการศึกษา การฝึกอาชีพ การสังคมสงเคราะห์ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในสังคม ฯลฯ การกำหนดให้คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งมุ่งเน้นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการจัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ (พ.ศ. 2540-2544) กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็นเครื่องมือทางสังคมที่สำคัญ ในการสร้างรูปธรรมเรื่องสิทธิและโอกาสให้กับคนพิการ ได้พยายามยกระดับงานพัฒนาด้านคนพิการในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ การสร้างโอกาสทางการศึกษา อาชีพ ตลอดจนการแก้ปัญหาและขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางสังคมและเศรษฐกิจให้แก่คนพิการ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการเกื้อกูลคนพิการให้มากขึ้นและมีการประกาศให้คนพิการไปจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อรับสิทธิและโอกาสตามพระราชบัญญัตินี้

หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้มีการออกกฎกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับส่วนราชการนั้น ๆ อาทิ กฎกระทรวงเรื่องการจัดงานคนพิการและการส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2537 กฎกระทรวงเรื่องกำหนดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย และกฎกระทรวงเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2541 เป็นต้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงถือเป็นกฎหมายแม่บทที่มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในการทำให้สังคมมีความตื่นตัวในเรื่องของคนพิการมากขึ้น ถือเป็นโอกาสที่คนพิการจะได้รับสิทธิและการยอมรับจากสังคมมากขึ้น รวมถึงการได้รับการสงเคราะห์

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจนสามารถพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนได้มากขึ้นด้วย จนทำให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของคนพิการและแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของคนพิการได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบรวมถึงคนในสังคมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีขึ้นกับคนพิการ รวมถึงยอมรับให้คนพิการมีสิทธิและมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แล้ว ได้มีการรณรงค์ให้คนพิการออกมาจดทะเบียนคนพิการ โดยเริ่มจดทะเบียนคนพิการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 เป็นต้นมาทำให้มีคนพิการทั่วประเทศมาจดทะเบียนคนพิการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537-30 เมษายน 2552 ทั้งสิ้น 831,097 คน คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว มีจำนวนมากสุด คิดเป็นร้อยละ 48.42 และคนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมมีจำนวนน้อยสุด คิดเป็นร้อยละ 5.68

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี ได้ทำการสำรวจจำนวนคนพิการ ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนคนพิการ 1.1 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2550 พบว่ามีคนพิการจำนวน 1.9 ล้านคน จากประชากรทั้งสิ้น 65.6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.9 โดยมีลักษณะความพิการอย่างน้อย 1 ใน 3 ลักษณะ คือ มีความลำบากหรือปัญหาในการทำกิจกรรม จำนวน 1.8 ล้านคน (ร้อยละ 2.8) มีความลำบากในการดูแลตนเอง หรือทำกิจวัตรส่วนตัว ประมาณ 0.4 ล้านคน (ร้อยละ 0.6) หรือมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา 1.3 ล้านคน (ร้อยละ 2.0) ทั้งนี้หากนำผลการสำรวจจำนวนคนพิการทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี ปี พ.ศ. 2550 มาเปรียบเทียบกับจำนวนคนพิการทั่วประเทศที่มาจดทะเบียนคนพิการ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537- 30 เมษายน พ.ศ. 2552 จะพบว่า ยังมีจำนวนคนพิการที่ยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการอีกเป็นจำนวน 1,068,903 คน

ตารางที่ 1.1

จำนวนคนพิการทั่วประเทศที่ได้จดทะเบียน ปีงบประมาณ 2549 -2551

จำแนกตามประเภทความพิการ

ประเภทความพิการ	ปีงบประมาณ					
	2549		2550		2551	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทางการมองเห็น	11,956	10.59	13,408	10.61	6,635	8.96
ทางการได้ยินหรือสื่อ ความหมาย	14,722	13.04	16,098	12.74	11,141	15.05
ทางกายหรือการเคลื่อนไหว	53,644	47.52	62,299	49.32	35,684	48.20
ทางจิตใจหรือพฤติกรรม	9,003	7.97	12,109	9.59	7,894	10.66
ทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้	13,865	12.28	13,738	10.87	7,774	10.49
ความพิการซ้อน	9,719	8.60	8,673	6.86	4,916	6.64
ไม่ระบุความพิการ	0	0	2	0.01	0	0
รวม	112,909	100	126,327	100	74,044	100
	313,280					

ที่มา: "รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ,"
โดย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551

ตารางที่ 1.2
จำนวนคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียน ณ วันที่ 30 เมษายน 2552
จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน (ราย)				
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม
ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	190,204	23.31	111,418	23.29	78,786
ภาคเหนือ	189,996	23.29	109,781	22.96	80,215
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	316,454	38.78	185,280	38.74	131,174
ภาคใต้	95,134	11.66	56,607	11.83	38,527
	791,788		463,086		328,702
กรุงเทพมหานคร	24,081	2.95	15,228	3.18	39,309
รวมทั้งสิ้น	815,869	100	478,314	100	368,011

ที่มา: “รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ,”
โดย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551

ตารางที่ 1.3
จำนวนคนพิการที่จดทะเบียน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
ประเภทความพิการ และเพศตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537
ถึง วันที่ 30 เมษายน 2552

ประเภทความพิการ	เพศ					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ทางการมองเห็น	1,858	7.72	1,335	8.77	3,193	8.13
ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	3,926	16.30	3,576	23.48	7,502	19.09
ทางการเคลื่อนไหวหรือการเคลื่อนไหว	11,144	46.28	6,124	40.22	17,268	43.93
ทางจิตใจหรือพฤติกรรม	1,172	4.87	502	3.29	1,674	4.26
ทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้	3,390	14.07	2,096	13.76	5,486	13.95
ความพิการซ้อน	2,552	10.60	1,569	10.31	4,121	10.48
ไม่ระบุความพิการ	39	0.16	26	0.17	65	0.16
รวม	24,081	100	15,228	100	39,309	100

ที่มา: “รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ,”
โดย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551

ตารางที่ 1.4

จำนวนคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามเขต เพศ และประเภทความพิการ

ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2537-30 เมษายน 2552

เขต	ประเภทความพิการ						รวม	ร้อยละ
	ทางการมองเห็น		ทางการได้ยิน		ทางการเคลื่อนไหว			
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
ดุสิต	24	22	88	79	261	146	620	45.65
พญาไท	26	21	58	37	109	91	342	25.19
ราชเทวี	20	19	44	60	177	76	396	29.16
รวม	70	62	190	176	547	313	1,358	100
ร้อยละ	5.16	4.56	13.99	12.96	40.28	23.05		

ที่มา: “รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ,” โดย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงได้เริ่มใช้เรื่องของสิทธิประโยชน์ของคนพิการ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นการส่งเสริมโอกาสและสิทธิของคนพิการ แต่คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการและยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการยังขาดความรู้ ขาดข้อมูล รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการจะขอใช้สิทธิต่าง ๆ นั้นกำหนดให้คนพิการจะต้องได้รับการจดทะเบียนคนพิการก่อน เมื่อคนพิการได้รับสมุดประจำตัวคนพิการแล้วถึงจะมีสิทธิได้รับบริการในด้านสวัสดิการและการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคมตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีอาชีพ และมีงานทำ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น การได้รับสิทธิของคนพิการจึงเกิดขึ้นนับตั้งแต่วันที่จดทะเบียนคนพิการ และมีสิทธิขอรับบริการทุกด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม โดยนำสมุดประจำตัวคนพิการมาแสดงสิทธิ แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตการวินิจฉัยตามความจำเป็นของหน่วยงานที่ให้บริการ

ดังนั้น การจดทะเบียนคนพิการถือเป็นโอกาสอีกชั้นหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ โอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียม รวมถึงการพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพตามความสามารถและความเหมาะสมของความพิการ แต่การเข้าถึงหรือการใช้สิทธิประโยชน์และบริการต่าง ๆ ของคนพิการยังเป็นอุปสรรคและปัญหาอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจัย ดังนี้

1. ตัวคนพิการ : ตัวคนพิการไม่ทราบสิทธิของตนเองที่พึงจะได้รับว่ามีอะไรบ้าง และข้อจำกัดด้านสิทธิบางอย่างอยู่ภายใต้การวินิจฉัยของหน่วยงานที่ให้บริการ และยังไม่สามารถเข้าถึงบริการสวัสดิการของรัฐ

2. สภาพแวดล้อม : คนพิการด้านร่างกายที่ใช้รถเข็นจะพบปัญหาในการใช้บริการสาธารณะที่ปราศจากทางลาด และคนพิการทางการได้ยิน ที่ไม่สามารถสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ได้ หากขาดล่ามภาษามือ หรือบุคคลในครอบครัวที่เป็นคนปกติ เป็นผู้สื่อสารแทนเพื่อให้เข้าใจถึงการเจ็บป่วย เป็นต้น

3. ครอบครัว : ขาดทักษะในการดูแลบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างถูกวิธี และทัศนคติเชิงลบ หากมีคนพิการในครอบครัวมักปิดบังด้วยความอาย

4. สังคม : สังคมมีท่าทีมองคนพิการเป็นคนไร้สมรรถภาพ และต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากบุคคลอื่น โอกาสเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมน้อย เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักสงสาร มุ่งแต่สงเคราะห์ มากกว่าการให้โอกาส และขาดทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ

5. หน่วยงานให้บริการ : กระบวนการและขั้นตอนของการใช้สิทธิ และสิทธิบางอย่างก็อยู่ภายใต้การวินิจฉัยของหน่วยงานที่ให้บริการ เช่น คนพิการที่มาขอรับบริการด้านกายอุปกรณ์ก็ต้องได้รับการวินิจฉัยถึงความจำเป็น และความเหมาะสมของแพทย์ก่อนจึงจะสามารถขอใช้กายอุปกรณ์นั้นได้ตามสิทธิทางการแพทย์ , การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง ติดต่อขอรับบริการของหน่วยงาน

นับเป็นเวลาถึง 18 ปี หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็นฉบับแรก แต่ปรากฏว่าการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และมีข้อบกพร่องในส่วนของข้อบังคับ และระเบียบการต่าง ๆ ที่จำกัดสิทธิหรือเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ปัจจุบันกลุ่มคนพิการบางกลุ่มยังไม่สามารถรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ และยังไม่สามารถเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐได้

ข้อบกพร่องต่าง ๆ นี้เอง ต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยจุดเด่นของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และความคุ้มครองของคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพของคนพิการ และที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้คนพิการใช้ชีวิตอย่างอิสระ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐ นับได้ว่าเป็นก้าวที่สำคัญของการแสดงถึงความเสมอภาค ที่ภาครัฐมอบให้ประชาชน และเป็นความเท่าเทียมของภาครัฐและเอกชน ที่จะมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน เพื่อคนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้ลงสัตยาบันในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่เน้นการให้ความสำคัญกับการห้ามเลือก ปฏิบัติต่อคนพิการ รวมทั้งให้หลักประกันสิทธิ เสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคกับคนทั่วไป

กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เป็นเครื่องมือนำพาสังคมไทยเปลี่ยนผ่านการมองความพิการในลักษณะปัญหาทางการแพทย์ของปัจเจกบุคคล (Medical Model of Disability) ไปสู่การมองความพิการในลักษณะปัญหาทางสังคม (Social Model of Disability) ที่ความพิการมิได้เกิดและแก้ไขได้ในส่วนปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขที่เงื่อนไขทางสังคมด้วย ไม่ว่าจะเป็นระบบความเชื่อ ค่านิยม การให้ความหมายและคุณค่าต่อความพิการ และสภาพแวดล้อมให้มนุษย์ทุกคนในสังคมที่แตกต่างหลากหลายสามารถใช้ชีวิตทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน มีสิทธิความเป็นพลเมืองหรือการเป็นสมาชิกของสังคมที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการพยายามปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดทางสังคมในทุก ๆ ด้าน ที่มีต่อคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นทางการแพทย์ สาธารณสุข ทางการศึกษา และการประกอบอาชีพแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับเรื่องของทักษะอาชีพที่สังคมควรมีต่อคนพิการไว้อย่างชัดเจนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการเข้าถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มิได้เกิดจากข้อกฎหมายที่การประกาศใช้เพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนช่วยเหลือคนพิการเท่านั้น สำหรับคนพิการแล้วการดำเนินชีวิต และการดำเนินกิจกรรมที่เป็นปกติต่าง ๆ อาศัยการประกอบอาชีพเพื่อให้เพียงพอต่อการยังชีพ ย่อมต้องอาศัยปัจจัยที่มากกว่าคนปกติ โดยปัจจัยภายในที่สำคัญมาจากศักยภาพของคนพิการเอง เช่น การศึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ลักษณะของความพิการ เจตคติที่มีต่อตนเองและการทำงาน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การบริการทางเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม เป็นต้น

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2550 ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และความคุ้มครองของคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพของคนพิการ และที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้คนพิการได้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ กำหนดวิธีการในเรื่องการให้สิทธิในการฟื้นฟูสมรรถภาพในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายขึ้น ตามชุดสิทธิประโยชน์ อาทิ การให้คำปรึกษา กิจกรรมบำบัด พฤติกรรมบำบัด การมีผู้ช่วยคนพิการ การเตรียมความพร้อมก่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพฯ นอกจากนี้กฎหมายได้ยกเลิกระดับความพิการที่สามารถจัดทำบัตรคนพิการได้ โดยใช้การพิจารณาจากความผิดปกติ หรือบกพร่องที่ส่งผลให้บุคคลมีความยากลำบากหรือข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม แต่เมื่อมีการประกาศใช้แล้ว ปรากฏว่ายังมีกลุ่มคนพิการที่ยังไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ ที่ได้มีการปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่เชื่อต่อการรับรู้สิทธิ

สืบเนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองใหญ่ และเป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ ความเจริญด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ มีพื้นที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นจำนวนมากที่สุด ประกอบกับผู้ศึกษาปฏิบัติงานที่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีนโยบายในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุและกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะนิติกร ที่มีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการทำงาน จึงสนใจที่จะศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิ ตามมาตรา 20 และความคิดเห็นต่อสิทธิต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 อันจะทำให้คนพิการรับรู้ และเข้าถึงสิทธิคนพิการได้ กับกลุ่มคนพิการ 3 ประเภท ได้แก่ คนพิการทางการมองเห็น พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ซึ่งได้รับการจดทะเบียนคนพิการ สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร และที่มารับบริการที่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ ทั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่าคนพิการกลุ่มมีการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพียงใด มีความคิดเห็นต่อการสิทธิด้านใดบ้าง เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการเข้าถึงข้อมูลด้านสิทธิ และบริการต่าง ๆ อันจะเป็นการทำให้คนพิการกลุ่มนี้ได้รับสิทธิ บริการ และการพัฒนาศักยภาพ ตรงตามความต้องการ เพื่อให้มี

ขีดความสามารถที่พร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี มีคุณค่าในตนเองและขยายผลไปสู่คนพิการทั่วประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิคนพิการ ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อสิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาด้านการรับรู้สิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ทำการศึกษาถึง การรับรู้ของคนพิการเกี่ยวกับแนวคิด วัตถุประสงค์ สาระสำคัญของสิทธิ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และศึกษาถึงความคิดเห็นต่อสิทธิและบริการตามมาตรา 20 ได้แก่

1.1 บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

1.2 การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ หรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี หรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ

ของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศ กำหนด

1.4 การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

1.5 การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมาย และจัดหาทนายความว่าต่าง แก่ต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

1.6 ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กำหนดในกฎกระทรวง

1.7 บริการล่ามภาษามือ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

1.8 สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วย ความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะ หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และ ค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

1.9 การจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดในระเบียบ

1.10 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการการจัดให้มี สวัสดิการอื่น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ช่วยคนพิการ ให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม ตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด

คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการ เลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้ แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรม ทักษะการเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด

องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรา ๓๖ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษากลุ่มคนพิการ 3 ประเภทที่จดทะเบียนคนพิการแล้ว และมารับบริการที่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และคนพิการที่ได้ดำเนินการจดทะเบียนคนพิการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2552 มีจำนวน 1,358 คน จำนวน 3 เขต ได้แก่ เขตดุสิต เขตพญาไท และเขตราชเทวี เนื่องจากมีหน่วยงานองค์กรที่มีคนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวนหลายแห่ง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejciec and Morgan ทำให้กลุ่มประชากรที่ผู้ศึกษาเลือกใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 297 คน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

คนพิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน กิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน และการเคลื่อนไหว ที่มาติดต่อขอรับบริการของสภาสังคมสงเคราะห์ฯ หรือที่ได้ดำเนินการจดทะเบียนคนพิการแล้ว โดยแบ่งเป็น 6 ประเภท

คนพิการทางการเห็น หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น ได้แก่ คนพิการตาบอด ตาเห็นเลือนราง

คนพิการทางการได้ยิน หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลผ่านทางกรได้ยิน

คนพิการทางการเคลื่อนไหว หรือทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว หรือสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา เป็นต้น

การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิคนพิการตามมาตรา 20 หมายถึง การรับรู้ เข้าใจสิทธิของคนพิการในด้านแนวคิด วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ความคิดเห็น หมายถึง การออกแสดงความคิด ความเข้าใจของคนพิการ ในด้านสิทธิที่พึงได้รับ ตามมาตรา 20 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

สิทธิ หมายถึง สิทธิของคนพิการ ตามมาตรา 20 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้แก่

1. การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ เป็นบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ ได้แก่ การรักษาพยาบาล ตรวจสุขภาพ บริการอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมพฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น
2. การศึกษาตามกฎหมาย หมายถึง การจัดบริการให้สำหรับคนพิการ มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 15 ปี อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก และการศึกษาอิสระตามความเหมาะสม
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ หมายถึง การให้บริการด้านอาชีพที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ
4. บริการสิทธิทางสังคมหรือบริการอื่น ๆ หมายถึง การให้บริการที่เปิดโอกาสให้สังคมยอมรับ คนพิการต่อการมีส่วนร่วม เข้าถึงกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง, กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ และการได้รับสิทธิทางด้านด้านการช่วยเหลือทางกฎหมาย การได้รับข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท

5. บริการสิทธิอื่น ๆ หมายถึง การจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทางหรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในสถานที่ต่าง ๆ การได้รับเบี่ยงความพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยผู้ดูแลคนพิการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ ตามมาตรา 20 และความรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่อเข้าถึงสิทธิ ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
3. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการของคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ